

Kaur Kajak
Rahandusministeerium
delta@fin.ee

Teie 19.05.2025 nr 12.2-1/2369-1

Meie 18.06.2025 nr 9-1/25/1066-2

Varajane kaasamine riigihangete seaduse muudatuste kavandamisel

Suur tänu, et saame avaldada arvamust riigihangete seaduse muutmise ettepanekute kohta.

Esmajoones märgime, et toetame kõiki Teie kirja lisas välja toodud olulisemaid muudatusettepanekuid. Eriti leiame, et võimaluse loomine rakendada lihthankemenetlust kuni rahvusvahelise piirmäärani on olulise positiivse mõjuga nii hankijate töökoormuse vähendamisele kui ka hädavajaliku paindlikkuse lisamisele väiksema mahuga riigihangetele.

Rahandusministeeriumis 3. juunil toimunud kohtumisel väljendasid mõned ettevõtjad muret, et lihthankemenetluse puhul on probleemiks liiga lühikesed pakkumuste esitamise tähtajad ja probleem süveneks juhul, kui lihthankemenetlus oleks lubatav kuni rahvusvahelise piirmäärani. Tuleb tõdeda, et teenuste ja ehitustööde riigihangetes võibki ühtse tähtaja kehtestamisel olla pakkumuste kvaliteeti pärssiv mõju, mistõttu teeme ettepaneku seaduses sätestatavad minimaalsed pakkumuse esitamise tähtajad hanke liigist tulenevalt diferentseerida. Asjade riigihangetes võib meie hinnangul minimaalne pakkumuste esitamise tähtaeg olla 10 päeva (RHS § 125 lg 4), teenuste puhul 15 või 20 päeva. Ehitustööde riigihangetes võib kehtestada lähtuvalt riigihanke maksumusest ka kaks erinevat tähtaega, ent kuivõrd elukallidus on võrreldes praegu kehtivate riigihanke piirmäärade kehtestamise ajaga oluliselt tõusnud, siis ei oleks meie hinnangul paslik lähtuda samadest piirmääradest (RHS § 14 lg 1 p 2 ja lg 2 p 2). Kuni maksumuseni 500 000 eurot võib ehitustööde puhul olla pakkumuste esitamise tähtaeg näiteks 20 või 25 päeva ning alates nimetatud summast kuni rahvusvahelise piirmäärani 30 päeva.

Leiame, et isegi juhul, kui lihthankemenetluses oleksid tähtajad pikemad kui kehtivas seaduses, oleks teistel lihthankemenetluses ette nähtud võimalustel – näiteks hankija õigus sätestada ise menetluse kord lähtuvalt hanke iseloomust ning õigus pidada läbirääkimisi – suur positiivne mõju nii hankemenetluse paindlikkusele ja sujuvusele kui ka hankija töökoormuse ning ettevõtjate halduskoormuse vähendamisele, kuivõrd lihthankemenetluses on hankijal suuremad võimalused jätta paljud hankemenetluse formaalsused täitmata.

Järgnevas esitame oma seisukohad Teie kirja lisas nimetatud väiksemate muudatuste kohta.

1. Võimaldada avaliku sektori hankijal, kes on samaaegselt võrgustiku sektori hankija, kohaldada võrgustikusektori riigihangete piirmäärasid.

Toetame, ent kuivõrd RTK kokkupuude võrgustikusektori hangetega on vähene, ei ole meil selles küsimuses konkreetsemat seisukohta.

2. Võimaldada hankijal teha hankepassiga menetlustes kõik otsused korraga.

Toetame. Otsuste eraldamine erinevateks haldusaktideks on ebavajalik formaalsus, mis ei mängi menetluses mitte mingit sisulist rolli, eriti olukorras, kus RHS § 104 lg 7 alusel võib hankija kontrollida pakkuja kõrvaldamise aluseid ja kvalifikatsiooni igal ajal hankemenetluse kestel. Palju olulisem on, et otsustest on õigeaegselt teavitatud, et ettevõtjatel oleks võimalik oma huve vaidlustusmenetluses kaitsta. Kas tegemist on ühe või mitme haldusaktiga, ei mõjuta ettevõtjate võimalust otsuseid vaidlustada ega aita kaasa korrektsele menetluse läbi viimisele. Mõjutab positiivselt hankespetsialistide töökoormust seda vähendades.

3. Kohustada hankijat tegema ettevõtja kohta dünaamilise hankesüsteemiga liitmise otsus vaid siis, kui ettevõtjat süsteemiga ei liideta.

Toetame. Dünaamilises hankesüsteemis puudub igasugune vajadus kontrollida taotlejaid süsteemiga liitmisel sisuliselt, kuivõrd taotlejaid saab süsteemi kehtivuse ajal lisanduda piiramatult ning tõenäosus, et kõik liidetud taotlejad saavad seotud hankes vähemalt ühe korra edukaks pakkujaks, on väga väike. Seega tehakse DHS-s otsused taotlejate liitmise kohta väga suures osas puhtalt hankepassis esitatud kinnituste pinnalt. Kuivõrd riigihangete register teeb hankepasside alusel automaatkontrolli, siis võiks seadus võimaldada taotlejaid lisada automaatkontrolli alusel ilma hankija otsuseta, mis on selles faasis niikuinii formaalne ja mis vähendaks hankija töökoormust.

4. Kaotada hankija kohustus pidada väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetluses läbirääkimisi.

Toetame, kuivõrd läbirääkimiste pidamise vajadus võib selguda alles pakkumus(te)ga tutvumisel ning oleneb ka hankelepingu esemest ning sellest, kuidas menetlus on üles ehitatud, st kas hankija soovib pakkumuste esitamist või sõlmitakse hankeleping ilma pakkumusi esitamata läbirääkimiste tulemusena.

5. Kaotada alla rahvusvahelise piirmäära jäävates riigihangetes kohustus põhjendada, miks hankija otsustas riigihangete osadeks mitte jaotada.

Toetame. Meie hinnangul ei ole kõnealune põhjendamiskohustus oma eesmärgi – edendada konkurentsi VKE-de hulgas – täitnud. Põhjendused on enamasti napisõnalised ning standardsed, tõsi, kohandatud konkreetse hanke esemele. Hankijana ei näe me üldse, et riigihanke osadeks jagamata jätmise eesmärgiga raskendada VKE-de konkureerimist hankelepingule oleks Eestis probleem. Hankija kaalutlused riigihanke osadeks jagamiseks või mittejagamiseks tõukuvad enamasti otstarbekusest, ent hankija kaalub alati, kas tema esitatud tingimused ning riigihanke osad tagavad, et riigihankele esitatakse piisavalt pakkumusi toimivaks konkurentsi ning et hankeleping oleks võimalik sõlmida parimatel tingimustel.

6. Võimaldada võrgustikusektori hankijatel kohaldada alla rahvusvahelist piirmäära hankijatevahelise koostöö erandit.

Me ei oma esitatud ettepaneku osas seisukohta, kuivõrd RTK ei puutu eriti kokku võrgustikusektori hangetega.

7. Võimaldada hankijal enamates olukordades esitada hankelepingu täitjale lisatellimus.

Toetame. Nõustume Teie kirjas viidatud analüüsis tooduga, et RHS sõnastus on erinevaid riigihangete direktiivide keeleversioone võrreldes liiga range ja sõna-sõnalt järgides muudab RHS § 123 lg 1 p 3 kohaldamise praktiliselt võimatuks.

8. Luua võrgustikusektori hankijale täiendavad õigused väljakuulutamisetega läbirääkimistega hankemenetluse kasutamiseks, kui hanke maht jääb alla rahvusvahelise piirmäära.

Me ei oma esitatud ettepaneku osas seisukohta, kuivõrd RTK ei puutu eriti kokku võrgustikusektori hangetega.

9. Laiendada hankija võimalusi taotleda vaidlustusmenetluses hankelepingu sõlmimiseks loa andmist.

Toetame, kuivõrd sõnastuse muutmine Teie kirjas viidatud analüüsis toodud viisil vastab enam sättega taotletud eesmärgile.

10. Pikendada hankelepingu muutmise kohta registrile teate esitamise tähtaega.

Toetame, kuivõrd võimaldab hankijal paremini korraldada oma organisatsioonisisest tööd.

11. Kohustada hankijat esitama raamlepingu alusel sõlmitud hankelepingute andmeid raamlepingu lõppedes, mitte iga 12 kuu kohta. Alternatiivselt, võimaldada koondandmeid esitada alates raamlepingu kehtivusest, mitte alates raamlepingu sõlmimisest.

Toetame. Oleme selle ettepaneku kaalutlused varasemalt ka Teile esitanud. Praegune regulatsioon on hankijale ebamõistlikult koormav ning jääb selgusetuks, kes ja millisel eesmärgil neid andmeid üldse kasutab. Leiame, et kui hankelepingu puhul on kohustus andmed registrile esitada hankelepingu lõppedes ja hankeleping võib olla oluliselt pikem kui raamleping, kuivõrd hankelepingu puhul ei kehti 4-aastane piirang, ei ole millegagi põhjendatud raamlepingu puhul andmete esitamise kohustus iga-aastaselt. See on pelk formaalsus, mis suurendab hankespetsialistide ebavajalikku töökoormust oluliselt.

12. Eemaldada kohustus veenduda, et teade hanketeate muutmise kohta on edastatud kõikidele pakkujatele, taotlejatele ja teistele temale teadaolevatele riigihankest huvitatud ettevõtjatele.

Toetame. Piisab, kui hankija veendub, et tema poolt tehtud muudatused on registris ja vajadusel ELT-s avaldatud. Kõikide huvitatud isikute kindlaks tegemine ning veendumine, et need isikud on kas ise registris vastava muudatusega tutvunud või juhul, kui nad on ennast registris hanke juurde registreerinud, seda registri saadetud automaatteavituse peale teinud, on täiesti ebamõistlik ja praktikas ka täidetamatu ülesanne.

13. Sätestada vaikimisi pakkumuste jõusoleku tähtaeg ja siduda tagatise tähtaeg pakkumuste jõusoleku tähtajaga.

Toetame ja nõustume Teie kirjas viidatud analüüsis toodud põhjendustega. Muudatuse mõju oleks tõenäoliselt vähene, kuivõrd väga palju ei ole hankeid, kus tagatist nõutakse, ent mõnel üksikul juhul võib osutuda väga oluliseks, kui hankija on tagatise sätted jätnud täpsemalt kirja panemata ning hankelepingu sõlmimine takerdub.

14. Lühendada hankija päringule vastamise tähtaega.

Toetame, kuivõrd lähtuvalt viimasest tõlgenduspraktika muutusest on tunda hankemenetluste venimist eriti sellistel puhkudel, kui päringuid on vaja teha mitmeid.

15. Kohustada hankijat kontrollima ehitustööde riigihangetes alltöövõtja kõrvaldamise aluseid vaid juhul, kui tema osa hankelepingu täitmisel on suurem kui 10%. Alternatiivselt, kohustada väiksema osaga alltöövõtjaid kontrollima vaid siis, kui tekib kahtlus.

Toetame ettepanekus toodud alternatiivi, kuivõrd kahtluse korral peaks olema võimalik kontrollida ning ka kõrvaldada alltöövõtja, kelle osa hankelepingu täitmisel ei ole nii suur. Samuti välistaks alternatiiv võimaluse nõ mängida alltöövõtu protsentidega ning selleläbi sätte kohaldumisest kõrvale hoida.

16. Muuta töövõtjale maksete peatamise õigus vabatahtlikuks.

Kuivõrd praktikas ei ole RTK-s selliseid juhtumeid esinenud, ei oska me seda ettepanekut kahjuks kommenteerida.

17. Kohustada hankijat minikonkurssidel kontrollima kõrvaldamise aluste esinemist ainult siis, kui raamlepingu maksumus on vähemalt võrdne rahvusvahelise piirmääraga.

Toetame, kui hankijale jääb alles õigus vajadusel minikonkursil kõrvaldamise aluseid kontrollida. Teisisõnu peaks hankijal olema võimalus, lähtuvalt näiteks kas kahtluse tekkimisest või asjaolust, et hankelepingu täitmine on seotud kõrgema riskiga, mida hankija peaks saama igakordselt kaaluda, siiski minikonkursil kõrvaldamise aluseid kontrollida ning pakkuja minikonkursilt kõrvaldada. Selline võimalus peaks hankijal olema tulenevalt seadusest, st ei peaks hankija tingimata seda sätestama riigihanke alusdokumentides (raamlepingus).

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lõkke 4 / 10122 Tallinn / 663 8200 / info@rtk.ee / www.rtk.ee / Registrikood 70007340

Kati Eller
osakonnajuhataja

Evelin Karindi-Kask 59174768
evelin.karindi-kask@rtk.ee